

Çocuğu İlkokula Devam Eden Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Görüş ve Tutumları Arasındaki İlişki*

Correlation Between the Views and Attitudes of Parents with Primary School Age Children on Parenting

Arzu ÖZYÜREK¹, İsa ÖZKAN², Zuhale BEGDE³, N.Ferah YAVUZ⁴

¹Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
a.ozyurek@karabuk.edu.tr

²Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı Programı.
iozkan@karabuk.edu.tr.

³Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı Programı.
zuhalebegde@karabuk.edu.tr.

⁴Karabük Üniversitesi Safranbolu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı Programı.
n.f.yavuz@hotmail.com.

Makalenin Geliş Tarihi: 22.05.2018

Yayına Kabul Tarihi: 19.10.2018

ÖZ

Bu çalışmada, çocuğu ilkökula giden ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, çocuğu ilkökula devam eden 96 anne ve 96 baba olmak üzere 192 ebeveyn oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Özyürek (2017) tarafından geliştirilen “Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği”, “Anne-Baba Tutum Ölçeği ve Eşlerin Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği” B Formları kullanılmıştır. Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi ve Pearson Korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Sonuç olarak; anne ve babaların yaşı ile çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri arasında, babaların yaşı ile aşırı hoşgörülü tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anne ve baba öğrenim durumuyla çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri ve çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Profesyonel meslek grubundaki babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu, işçi babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Genel olarak anne ve babaların kendi çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin görüşleriyle eşlerinin görüşlerinin birbirini desteklediği

* **Alıntılama:** Özyürek, A., Özkan, İ., Begde Z., ve Yavuz, N.F. (2019). Çocuğu İlkokula Devam Eden Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Görüş ve Tutumları Arasındaki İlişki. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 323-340.

dikkat çekmiştir. Ancak, anneler kendilerini çocuklarına karşı demokratik tutum sergiliyor olarak değerlendirdiğinde, eşlerinin aynı görüşte olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumları, İlkokul Dönemi, Anne-Baba Görüşleri.

ABSTRACT

The present study aimed to examine the views and attitudes of parents with primary school children on parenting. The study group included 192 parents with primary school children, that is 96 mothers and 96 fathers. The "Parent Views on Parenting Scale" and "Parent Attitudes Scale" and "Spouse Attitudes Towards Parenting Scale B Form" developed by Özyürek (2017) were used to collect the study data. One-way analysis of variance and Pearson's correlation coefficient were used in data analysis. As a result, it was determined that there was a significant difference between the parental age and their views on parenting, and between paternal education level and parenting attitudes. It was determined that the views of the professional fathers on parenting were more positive, and the over-tolerant attitudes of the worker fathers were more prevalent. In general, it was indicated that the views of the spouses on parenting supported each other's views. However, when mothers considered themselves demonstrating democratic attitudes towards their children, it was determined that their spouses did not share the same opinion.

Keywords: Parenting Attitudes, Primary School Age, Parent Views.

GİRİŞ

Birey üzerinde etkisi olan ilk ve en önemli çevresi ailesi, özellikle anne ve babasıdır. Ebeveynlerin tutumları, doğum öncesinden itibaren bireyi etkilemekte ve doğum sonrası hayatını şekillendirmektedir. Ebeveyn tutum ve davranışları, bireyin hayatı tanımasını sağlamak ve çevresiyle ilişkilerini belirlemekle birlikte sosyal yaşamı ve okul başarısı vb. üzerinde etkili olmaktadır. Yaşamın her döneminde etkisi farklı olmakla birlikte çocuğun zihinsel, dil, motor, sosyal, duygusal gelişimi ve kişilik gelişimi de ebeveyn tutumlarından etkilenmektedir (Demir, 2015; Eisenberg vd., 2003; Rodriguez, 2003).

Çocuklar, bir çiftin sevgisinin mükemmel bir ifadesi gibidir. Beklentiler, duygusal hazırlık ve bebeğin görüntüsü gibi durumlar, tutum ve davranışların şekillenmesinde etkili olabilir (Chandramuki, Shastry & Vranda, 2012). Anne-babalar, çocuk yetiştirirken kendi ebeveynlerini model alarak, konuyla ilgili eğitim alarak veya çeşitli yayınlardan çocuk yetiştirme davranışlarını öğrenilebilirler. Bireylerin inanç, düşünce

ve duyguları, çocuklarına karşı ebeveynlik davranışlarının (Grusec & Danyliuk, 2014) ve çocuklarına ilişkin algılarının belirleyicileridir (Demir, 2015). Çocukların, kendisini önemseyen ve sevgiyle büyüten anne ve babalara gereksinimleri vardır. Ebeveyn tutumlarının, çocuklar üzerinde belki de en önemli etkisi çocukların tutum geliştirmeleri üzerinedir. Sosyal öğrenme teorisyenleri, çocukların nasıl davranacaklarını model alma yoluyla öğrendiklerini savunmaktadır. Çocuklar için genellikle ilk modeller anne-babalarıdır ve aile, okul ve akranlar birincil sosyalizasyon kaynağıdır (Güenalp, 2007; McFarland, Hammond, Zajicek & Waliczek, 2011).

Çocuk yetiştirme tutumları, bir çocuğa olumlu ya da olumsuz davranmaya yatkınlık durumu olarak nitelendirilebilir. Tutumlar, anne-baba ve çocuk ilişkisindeki sıcaklık ve kabul derecesi ya da soğukluk ve reddetmeyi, izin verici veya kısıtlayıcı nitelikleri içerir (Grusec & Danyliuk, 2014). Çocuk yetiştirme tutumları aşırı baskıcı-otoriter, dengesiz-tutarsız, aşırı hoşgörülü-gevşek, ilgisiz ve aşırı koruyucu tutum şeklindeki olumsuz tutumlar, güven veren-hoşgörülü tutum anlamına gelen demokratik tutum olarak ele alınabilir. Demokratik tutumda, anne-baba ve çocuk arasındaki iletişim yolları açıktır ve sıcak bir aile ortamı vardır (Güenalp, 2007). Anne ve babaların çocuklarına karşı sevgi dolu, hak ve sorumlulukların belirgin olduğu, ailedeki her bireyin düşüncesine önem verilen demokratik bir ortam sunmaları, çocuğun kendine güvenli bir kişilik geliştirmesini sağlar. Yapabileceği şeyler yetişkinler tarafından yapıldığında ve aşırı korunup kollandığında, çocuk sorumluluk almaktan kaçınan ve güvensiz kişilik geliştirecektir. İlgisiz ve sevgisiz ortamda büyüyen çocuk kendini önemsiz hissederken, aşırı hoşgörülü ve sınırsız hakların tanındığı ortamda şımarık ve kural tanımaz bir birey olabilir. Tutarsız bir ortamda ise, doğru ve yanlış ayırt edemeyen, aşırı baskıcı ve otoriter ortamda ise saldırgan veya pasif çocuklar olma olasılığı artacaktır (Sak vd, 2015).

Özellikle küçük yaşlarda, çocuğun başta kişilik gelişimi olmak üzere tüm gelişimi üzerinde anne ve babaların önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Çocuğun psikolojik sağlığı için olumlu anne-baba tutumlarına gereksinim vardır (Öngider, 2013; Yüksek Usta, 2014). Anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarının, çocukların hemen tüm

gelişim alanları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Kırman ve Doğan (2017), son on yıllık süreçte sıfır-altı yaş grubu çocuğu olan anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik çalışmaları incelenmişlerdir. Bu meta analiz çalışmasında, demokratik anne ve baba tutumlarının çocukların sosyal becerilerini olumlu etkilediği, diğer tutumların ise olumsuz etkisi olduğu belirlenmiştir. Çocukların davranışları üzerinde anne ve babalarının tutumlarının etkili olduğu belirlenmiştir. Günalp (2007), okul öncesi çocuğa sahip anne ve babalarla yaptığı çalışmada, demokratik anne-baba tutumunun çocukların özgüven duygularının gelişimine olumlu etkileri olduğunu, diğer tutumların ise olumsuz yönde etkileri olduğunu saptamıştır. Kabul edici anne-baba tutumunda çocukların okula hazırlık ve okul olgunluğu düzeyi yüksek bulunurken, aşırı koruyucu ve baskıcı tutumların bu durumu olumsuz etkilediği (Giers, 2016); olumlu tutumların, yüksek okul başarısıyla anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir (Noah, Aromolaran & Odunaro, 2016).

Her anne ve baba çocuklarının mükemmel olmasını hayal eder ve çocuklarına yönelik tutumları bu doğrultuda değişiklik gösterebilir. Anne-babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları çocukların gelişimini önemli ölçüde etkilerken anne-babanın çocuğuyla ilgili duygu ve düşünceleri, çocuktan beklentileri, çocuğun bilişsel ve sosyo-duygusal becerileri de ebeveynlik davranışlarını etkilemektedir. Anne-babaların bilişsel tutumları, çocuk yetiştirme davranışlarıyla ilişkili bulunmuştur. Tutum ve eylemler farklılık göstermektedir. Anne-babalık stili ve davranışları, anne-babanın tutum ve hedeflerinden etkilenmektedir (Yağmurlu, Çıtlak, Dost & Leyendecker, 2009). Özel öğrenme güçlüğüne sahip çocuklarla yapılan bir çalışmada, erkek çocuklardan daha fazla akademik başarı beklentisi nedeniyle ebeveynlerin tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre değiştiği belirlenmiştir (Chandramuku, Sharstry & Narasimha, 2012) Çocuğun cinsiyeti ve mizacı veya ebeveynin yaşı ve öğrenim durumu gibi bazı faktörler de ebeveyn tutumlarını etkileyebilir (Ersoy, 2015; İnci & Deniz, 2015). Çocuklar ve anne-babalar karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedirler. Yüksek Usta (2014), çalışmasında çocuklardaki davranış problemleri arttıkça anneleriyle ilişkilerinde çatışmalarının arttığını ve yakınlıklarının azaldığını belirlemiştir.

Alan yazında anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarının bireylere uygulanan tutum ölçekleriyle belirlenmeye çalışıldığı görülmektedir (Alabay, 2015; Aydoğdu & Dilekmen, 2016; Ersoy, 2015; Günalp, 2007; İnci, 2005; İnci & Deniz, 2015; Öztürk, Kutlu & Atlı, 2011; Sak vd, 2015; Şanlı & Öztürk, 2015; Yıldız Çiçekler & Alakoç Pirpir, 2015). Bu çalışmada ise yalnızca çocuk yetiştirme tutumları değil, anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin de belirlenmesi amaçlanmıştır. Çünkü bireylerin belli konudaki görüşleri sergiledikleri tutum ve davranışlarını da etkileyebilmektedir. Görüş bir olay veya düşünce üzerinde varılan yargı, tutum ise bir konuya ilişkin tavırları ifade etmektedir (<http://www.tdk.gov.tr/>). Tutumlar, görüşlere göre bireyin çevresindeki olay veya topluluğa yönelik tepkilerindeki etkileri ortaya koymaktadır. Görüşlerin farkına varılması kolay olsa da tutumların farkına varmak güçtür (Tezbaşaran, 2008). Bu çalışmada, çocuğu ilkokula giden anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri ve tutumlarının yaş, öğrenim durumu ve mesleklerine göre farklılık gösterip göstermediği; çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri ve tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Metod

Çalışma, betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Betimsel modelde, bir konudaki mevcut bir durumu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri ve tutumları arasındaki ilişki durumu tanımlanmaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla kendilerine ulaşılabilen, çalışmaya katılmaya gönüllü olup çocuğu ilkokula devam eden ebeveynlerden oluşmuştur. Her iki ebeveynin de ölçme aracını tam olarak doldurduğu veriler dikkate alınmış ve böylece çalışma grubunda 96 anne ve 96 baba olmak üzere 192 ebeveyn yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Özyürek (2017a; 2017b) tarafından geliştirilen Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği (ÇOYGÖ), Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) ve Eşlerin Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutumları Ölçeği (EŞTÖ) B Formları kullanılmıştır.

ÇOYGÖ B Formu 51 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Olumsuz ifadeli maddeler tersine puanlanmaktadır. Alınan puanın yüksekliği anne veya babanın çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin olumlu olduğunu ifade etmektedir. ABTÖ B Formu 30 madde ve Aşırı Hoşgörülü (12 madde), Baskıcı ve Otoriter (8 madde) ve Demokratik Tutum (10 madde) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her alt boyuttan alınan yüksek puan, katılımcının alt boyuta ilişkin tutumun benimsendiğini göstermektedir. EŞTÖ B Formu ile anneden babanın, babadan annenin çocuk yetiştirme tutumunu değerlendirmesi istenmektedir. Toplam 35 madde ve Aşırı Hoşgörülü (10 madde), Baskıcı ve Otoriter (10 madde) ve Demokratik Tutum (15 madde) şeklinde üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her alt boyuttan alınan yüksek puan, katılımcının eşinin o alt boyuta ait tutumunun daha baskın olduğunu göstermektedir. Ölçeklerin geliştirilmesi aşamasında madde havuzunun oluşturulması, uzman görüşü, ön uygulama ve deneme uygulamaları yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ÇOYGÖ B Formu için 500 ebeveyn, ABTÖ B Formu için 674 ebeveyn ve EŞTÖ B Formu için 683 ebeveynle yapılmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliğinin belirlenmesinde faktör analizi, güvenilirliğinin belirlenmesinde Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı, test-tekrar test ve iki yarım test güvenilirliğinden yararlanılmıştır. ÇOYGÖ B Formuyla ilgili istatistiklere göre elde edilen tek faktöre ait alfa değerinin 0,97 olduğu; test-tekrar test korelasyonunun 0,88 olduğu belirlenmiştir. ABTÖ B Formu Aşırı Hoşgörülü Tutum faktörüne ait alfa değerinin 0,89, Baskıcı ve Otoriter Tutum için 0,83 ve Demokratik Tutum için 0,80; test-tekrar test korelasyonları ise alt boyutlara göre sırasıyla 0,73, 0,83 ve 0,70 olduğu belirlenmiştir. EŞTÖ B Formu alt boyutları güvenilirlik katsayılarının sırasıyla 0,97, 0,77 ve 0,70 olduğu; test-tekrar test korelasyonlarının 0,82, 0,80 ve 0,86 olduğu belirlenmiştir. Ölçekler için incelenen alt ve üst %27'lik grupların madde ortalama

puanları ve t-testi sonuçları anlamlı ($p<0,01$) bulunmuş, ölçek maddelerinin aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları, anne-baba görüşlerini ve tutumlarını ayırt edebildikleri belirlenmiştir (Özyürek, 2017a, Özyürek, 2017b).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Etik ve resmi izinler alındıktan sonra ölçekler, ilkokul öğretmenleri aracılığıyla ebeveynlere ulaştırılmış ve geri toplanmıştır. Veriler normallik dağılımı incelendikten sonra, tek yönlü varyans analiziyle analiz edilmiş ve Pearson Korelasyon katsayısından yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2003).

BULGULAR

Bu bölümde, çalışma grubunda yer alan anne-babaların yaş, öğrenim durumu ve meslekleri değişkenleri ile ÇOYGÖ ve ABTÖ puan karşılaştırmaları ile iki ölçek arası puanların korelasyonunu ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1’de ÇOYGÖ ve ABTÖ puanlarının anne ve babaların yaşına göre ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. ÇOYGÖ ve ABTÖ Puanlarının Anne-Babaların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

	Yaş	Anne			Baba		
		N	Ort.	Ss	N	Ort.	Ss
ÇOYGÖ	26-30 yaş	20	138,15	16,42	-	-	-
	31-35 yaş	39	146,86	13,62	31	139,77	15,21
	36-40 yaş	26	141,60	14,72	39	143,55	14,248
	41-45 yaş	11	153,09	10,78	20	147,55	14,04
	46 ve üstü	-	-	-	6	149,00	4,97
ANOVA		F: 3,301, p: 0,024*			F: 1,555, p: 0,206		
ABTÖ							
Demokrati	26-30 yaş	20	18,65	4,00	-	-	-
	31-35 yaş	39	20,02	3,87	31	20,87	4,01
	36-40 yaş	26	19,88	3,27	39	19,33	3,46
	41-45 yaş	11	19,72	4,12	20	20,05	3,57
	46 ve üstü	-	-	-	6	23,00	3,34
ANOVA		F: 0,629, p: 0,598			F: 2,246, p: 0,088		
Baskıcı ve Otoriter Tutum	26-30 yaş	20	29,00	4,15	-	-	-
	31-35 yaş	39	27,97	3,95	31	29,54	5,09
	36-40 yaş	26	27,73	4,66	39	28,43	4,21
	41-45 yaş	11	27,63	2,33	20	28,20	5,05
	46 ve üstü	-	-	-	6	25,00	3,28
ANOVA		F: 0,458, p: 0,712			F: 1,684, p: 0,176		
Aşırı Hoşgörülü Tutum	26-30 yaş	20	34,00	4,11	-	-	-
	31-35 yaş	39	33,33	4,15	31	35,03	4,60
	36-40 yaş	26	34,00	2,56	39	31,66	3,93
	41-45 yaş	11	31,45	2,76	20	32,15	2,90
	46 ve üstü	-	-	-	6	32,83	4,79
ANOVA		F: 1,464, p: 0,229			F: 4,326, p: 0,007*		

*p<0,05

Tablo 1'e göre, annelerin ÇOYGÖ puanları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olduğu (p<0,05), 26-30 yaş arası annelerin ÇOYGÖ puanının (Ort.=138,15) 41-45 yaş grubundaki annelerin puanından (Ort.=153,09) anlamlı ölçüde düşük olduğu belirlenmiştir. Babaların yaşı ile ABTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanı arasındaki fark anlamlıdır (p<0,05), 36-40 yaş arasındaki babaların puanının (Ort.=31,66) 31-35 yaş arası babaların aynı puanından (Ort.=35,03) anlamlı ölçüde daha düşüktür. Buna göre, 26-30 yaş grubundaki annelerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin 41-45 yaş grubundaki annelerden daha olumsuz olduğu, 31-35 yaş grubundaki babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2’de ÇOYGÖ ve ABTÖ puanlarının anne-babaların öğrenim durumuna göre ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. ÇOYGÖ ve ABTÖ Puanlarının Anne-Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

	Öğrenim	Anne			Baba		
		N	Ort.	Ss	N	Ort.	Ss
ÇOYGÖ	İlkokul	17	139,76	23,09	6	130,50	28,85
	Ortaokul	14	139,14	11,44	13	133,76	16,81
	Lise	40	143,83	11,13	32	144,74	11,82
	Ön lisans	8	144,42	11,13	19	145,36	10,00
	Lisans	17	153,94	11,89	26	148,53	10,38
ANOVA		F: 2,838, p: 0,029*			F: 4,180, p: 0,004*		
ABTÖ							
Demokratik Tutum	İlkokul	17	21,11	3,70	6	22,50	5,43
	Ortaokul	14	19,85	4,24	13	19,76	3,46
	Lise	40	19,20	3,40	32	21,06	3,38
	Ön lisans	8	17,12	2,90	19	19,63	3,56
	Lisans	17	20,35	4,12	26	19,26	3,83
ANOVA		F: 1,926, p:0,113			F: 1,585, p: 0,185		
Baskıcı ve Otoriter Tutum	İlkokul	17	29,11	4,82	6	30,50	6,12
	Ortaokul	14	28,92	3,79	13	28,84	3,84
	Lise	40	28,72	3,38	32	28,84	4,40
	Ön lisans	8	26,12	2,85	19	28,68	4,52
	Lisans	17	25,76	4,43	26	27,42	5,32
ANOVA		F: 2,755, p:0,033*			F: 0,669, p: 0,615		
Aşırı Hoşgörülü Tutum	İlkokul	17	34,17	4,09	6	35,33	5,85
	Ortaokul	14	34,07	4,30	13	35,53	3,84
	Lise	40	33,27	3,07	32	32,96	4,18
	Ön lisans	8	33,75	4,80	19	32,84	3,87
	Lisans	17	32,41	3,57	26	31,07	3,66
ANOVA		F: 0,634, p:0,640			F: 3,229, p:0,016*		

*p<0,05

Tablo 2’de, anne ve babaların ÇOYGÖ puanları ile öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark olduğu (p<0,05), lisans/üniversite mezunu annelerin ve babaların puanlarının (Ort.=153,94, Ort.=148,53) diğerlerinden anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Annelerin öğrenim durumu ile ABTÖ Baskıcı ve Otoriter Tutum, babaların öğrenim durumu ile ABTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanı arasındaki fark anlamlıdır (p<0,05). Lisans mezunu annelerin Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyut puanı

(Ort.=25,76) diğer öğrenim düzeyindeki annelerin puanından, lisans mezunu babaların Aşırı Hoşgörülü Tutum puanının (Ort.=31,07) ilkokul ve ortaokul mezunu aynı puanından anlamlı ölçüde daha düşüktür. Buna göre, lisans mezunu annelerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu ve baskıcı-otoriter tutumlarının daha düşük olduğu, ilkokul ve ortaokul mezunu babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3'te ÇOYGÖ ve ABTÖ puanlarının anne-babaların mesleğine göre ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. ÇOYGÖ ve ABTÖ Puanlarının Anne-Baba Mesleğine Göre ANOVA Sonuçları

	Meslek	Anne			Baba		
		N	Ort.	Ss	N	Ort.	Ss
ÇOYGÖ	Çalışmıyor	55	141,32	15,87	-	-	-
	Serbest	11	141,20	10,46	21	139,38	17,93
	İşçi	10	149,88	10,55	45	141,29	13,84
	Memur	7	148,71	15,94	18	147,22	8,82
	Profesyonel	13	152,46	11,74	12	153,25	10,93
ANOVA		F: 2,215, p: 0,074			F: 3,435, p: 0,020*		
ABTÖ							
Demokratik Tutum	Çalışmıyor	55	19,43	3,90	-	-	-
	Serbest	11	20,09	3,01	21	20,09	3,63
	İşçi	10	19,40	3,37	45	20,60	3,92
	Memur	7	20,71	4,78	18	20,44	3,89
	Profesyonel	13	19,92	3,79	12	18,58	2,84
ANOVA		F: 0,242, p: 0,914			F: 0,948, p: 0,421		
Baskıcı ve Otoriter Tutum	Çalışmıyor	55	28,87	3,90	-	-	-
	Serbest	11	28,45	4,41	21	28,90	4,95
	İşçi	10	27,60	2,36	45	29,08	4,25
	Memur	7	25,71	3,98	18	27,55	5,12
	Profesyonel	13	26,07	4,57	12	27,25	5,34
ANOVA		F: 2,08, p: 0,089			F: 0,081, p: 0,494		
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Çalışmıyor	55	33,54	3,70	-	-	-
	Serbest	11	33,90	3,67	21	32,23	3,70
	İşçi	10	33,60	4,64	45	34,33	4,93
	Memur	7	32,57	2,87	18	31,61	2,03
	Profesyonel	13	32,92	3,47	12	30,83	3,18
ANOVA		F: 0,216, p: 0,929			F: 3,66, p: 0,015*		

*p<0,05

Tablo 3’te, babaların ÇOYGÖ puanlarıyla mesleği arasında anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$), öğretmen, avukat ve doktor gibi profesyonel meslek grubundaki babaların puanlarının (Ort.=153,25) diğerlerinden anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların mesleği ile ABTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanı arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$), işçi babaların puanı (Ort.=34,33) profesyonel meslek grubundaki babaların aynı puanından anlamlı ölçüde daha düşüktür. Buna göre, profesyonel meslek grubundaki babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu, işçi babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4’te anne ve babaların ABTÖ puanlarıyla eşlerin birbirlerini gözlemlerine dayalı EŞTÖ puanları arasındaki korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4. Anne ve Babaların ABTÖ Puanlarıyla Eşlerin EŞTÖ Puanları Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

EŞTÖ	Anne ABTÖ			Baba ABTÖ		
	Demokr. Tutum	Bas.Oto. Tutum	Aş.Hoşgör. Tutum	Demokr. Tutum	Bas. Oto. Tutum	Aş. Hoşgör. Tutum
Demokratik Tutum	r 0,230*	-0,011	-0,019	0,404**	-0,347**	-0,091
	p 0,024	0,913	0,855	0,000	0,001	0,377
Baskıcı ve Otoriter Tutum	r -0,004	0,183	0,163	0,173	0,169	0,268**
	P 0,969	0,075	0,112	0,095	0,103	0,009
Aşırı Hoşgörülü Tutum	r -0,228*	0,231*	0,330**	0,018	0,109	0,310**
	P 0,025	0,024	0,001	0,860	0,289	0,002

Tablo 4’e göre, annelerin ve babaların ABTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanlarıyla EŞTÖ Demokratik tutum alt boyut puanları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$, $r=0,230$, $r=0,404$). Babaların ABTÖ Baskıcı ve Otoriter Tutum alt boyut puanlarıyla EŞTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$, $r=-0,347$). Anne ve babaların çocuklarına karşı demokratik tutumları arttıkça, eşlerin de birbirlerinin çocuklarına karşı daha demokratik olduğu yönündeki görüşleri artmaktadır. Babaların çocuklarına karşı baskıcı ve otoriter tutumları arttıkça, eşinin görüşüne göre çocuğuna yönelik demokratik tutumu azalmaktadır.

Babaların ABTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanlarıyla EŞTÖ Baskıcı ve Otoriter Tutum ile Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$, $r=0,268$, $r=0,310$). Babaların çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü tutumları arttıkça, eşinin görüşüne göre çocuğuna yönelik baskıcı ve otoriter tutumu ile aşırı hoşgörülü tutumları da artmaktadır.

Tablo 4'e göre, annelerin ABTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanlarıyla EŞTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$, $r=-0,228$). Annelerin ABTÖ Baskıcı ve Otoriter, Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanlarıyla EŞTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyut puanları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$, $r=0,231$, $r=0,330$). Annelerin demokratik tutumları arttıkça eşinin görüşüne göre çocuğuna aşırı hoşgörülü tutumları azalmaktadır. Annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarıyla aşırı hoşgörülü tutumları arttıkça eşlerin de aynı şekilde anneleri baskıcı ve otoriter veya aşırı hoşgörülü bulma durumu artmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışma sonucunda, yaşı daha küçük olan annelerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumsuz olduğu, yaşı daha küçük olan babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocuk yetiştirmek anne-babalar için önemli bir sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Bakım sorumluluğunu üstlenen yetişkinin yaşadığı güçlükler karşısında aşırı otoriter veya aşırı koruyuculuk gibi olumsuz tutuma yönelik görüşlerinde artış olduğu düşünülebilir. Çalışmada şekilde yaşı küçük olan babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha fazla olduğu göz önünde bulundurulduğunda, yaşı daha küçük annelerin çocuk bakım sorumluluğunu üstlenen taraf olduğu düşünürebilir.

Lisans mezunu annelerin çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu ve daha demokratik olduğu, ilkökul ve ortaokul mezunu babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Profesyonel meslek grubundaki babaların çocuk

yetiştirmeye yönelik görüşlerinin daha olumlu olduğu, işçi babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrenim düzeyi meslek seçimiyle ilişkidir ve bu iki değişken bireylerin çoğu konuda görüşlerini anlamlı düzeyde etkileyen değişkenler olarak görülmektedir. Ersoy (2015), çalışmasında annesi lise ve üzeri olan öğrencilerin daha düşük öğrenim düzeyindeki anneye sahip olanlara göre ailelerini daha demokratik ve daha az koruyucu olarak bulduklarını belirlemiştir. Yüksek Usta (2014), çalışmasında annenin çalışıp çalışmama durumuyla çocukları arasındaki ilişkinin anlamlı bir fark göstermediğini fakat anne öğrenim durumunun anne-çocuk ilişkisi üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Alan yazında çalışma bulgularına benzer veya farklı sonuçların elde edildiği görülebilmektedir. Genel olarak anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarını iş, öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzey, aile yapısı gibi aileye ilişkin özelliklerle cinsiyet, yaş veya mizaç gibi çocuğa ilişkin bireysel özellikler de etkileyebilmektedir (Alabay, 2017; İnci ve Deniz, 2015).

Çalışmada anne ve babalar çocuklarına karşı demokratik tutum sergilediklerini ifade ettiklerinde eşlerinin de aynı görüşü paylaştığı, babalar çocuklarına karşı baskıcı ve otoriter tutum sergilediklerini ifade ettiklerinde eşlerinin de onları daha az demokratik olarak gördükleri belirlenmiştir. Babalar kendilerini çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü tutum sergiliyor olarak gördükçe eşlerinin onları hem baskıcı ve otoriter hem de aşırı hoşgörülü olarak gördükleri belirlenmiştir. Anneler kendilerini çocuklarına karşı demokratik tutum sergiliyor olarak değerlendirdiğinde, eşlerinin onları aşırı hoşgörülü olarak görmediği, anneler kendilerini baskıcı ve otoriter tutum ile aşırı hoşgörülü tutumlu gördüğünde eşlerinin de aynı görüşte oldukları belirlenmiştir. Bulgular incelendiğinde, eşlerin birbirlerinin çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarını değerlendirmesiyle kendi kendilerini değerlendirmesinin kısmen örtüştüğü söylenebilir. Bu durum, eşlerin birbirlerinin görüş ve tutumları üzerinde etkili olmaları ile açıklanabilir. Annenin davranışı babayı, babanın davranışı da annenin çocuğa yönelik davranışlarını etkileyebilir. Sosyal öğrenme kuramcılarında Bandura, insanların gözlemleyerek öğrendiklerini ileri sürmektedir. Bireyler model aldıkları kişileri

kendilerine benzer olarak gördüklerinde, model alma olasılıkları daha da artmaktadır (Kesicioğlu, 2015; Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Anne ve babaların çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarının onların öğrenim durumu, sosyal ve kültürel çevrelerine ilişkin özellikler, eşler arası ilişkiler, kendi yetiştirme tarzları gibi değişkenlerden etkilendiği gibi (Güler Yıldız, 2017; Şanlı ve Öztürk, 2015) birbirlerinin tutum ve davranışlarından da etkilendikleri söylenebilir. Anne ve baba tutumları gibi çocukların davranışları da çevresel ve kültürel faktörlerin etkisiyle gelişmektedir (Özbey, 2015). Anne ve babalarını gözlemleyerek öğrenen çocuklar için anne ve babalarının çocuklarına yönelik tutum ve davranışlarının önemi daha iyi anlaşılacaktır.

ÖNERİLER

İlkokul dönemindeki çocuğa sahip anne ve babaların çocuk yetiştirmeye yönelik görüş ve tutumlarının incelendiği bu çalışmada, anne-babaya ilişkin kişisel özelliklerin etkili olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar dikkate alındığında, özellikle yaşı küçük olan anne-babaların çocuk bakımı ve eğitimi konularında desteklenmesi önerilebilir. Uygulanacak eğitim desteği, öncelikle çocuk yetiştirmeye yönelik olumlu tutumların gelişmesini sağlayacaktır. Bireylerin görüşleri ve tutumları arasında anlamlı ilişki bulunması nedeniyle, olumlu görüşlerin olumlu tutumlara dönüşmesinde etkili olacağı söylenebilir.

Anne-babalar, her yaş düzeyinde çocukların yaşamında önemli yer tutmaktadır. Bu çalışma, ilkokul düzeyinde çocuğa sahip anne ve babalarla yapılmıştır. Benzer bir çalışma hem okul öncesi hem de ortaokul düzeyinde anne ve babalarla yapılabilir. Okul öncesinden ortaöğretime anne-babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin görüş ve tutumları değerlendirilerek boylamsal bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Alabay, E. (2015). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1 (2), 156-174.
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni Spss Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem A.
- Chandramuki, İ., Shastry, V. K. & Vranda, M. N. (2012). Attitudes of parents towards children with specific learning disabilities, Disability, *CBR & Inclusive Development*, 23 (1), 63-69.
- Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Dergisi*, 37, 155-174.
- Demir, S. (2015). Ebeveyn yetkinliğinin demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (29), 133-148.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Shepard, S.A., Murphy, B. C., Reiser, M., Guthrie, I. K. & Cumberland, A. (2003). The relations fo parenting, effortful control and ego control to children's emotional expressivity, *Child Development*, 74 (3), 875-895.
- Ersoy, E. (2015). Assessment of adolescent perception on parental attitudes on different variables. *Journal of Education and Training Studies*, 3 (1), 165-176.
- Giers, M. (2016). Parental attitudes and children cognitive development. K. Pujer (Ed.). in *Pedagogika Przeszkolna i Wczesnoszkolna, Wybrane Problemy* (71-95). Exante.
- Grusec, J. E. & Danyliuk, T. (2014). Parents' attitudes and beliefs: their impact on children's development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. <http://www.child-encyclopedia.com/parenting-skills/according-experts/parents-attitudes-and-beliefs-their-impact-childrens-development> adresinden erişilmiştir.
- Güler Yıldız, T. (2017). *Ailenin tanımı, tarihsel gelişimi ve aile çeşitleri*, T. Güler Yıldız, T. (Ed.) içinde, *Anne Baba Eğitimi* (1-14) Ankara: Anı.
- Güenalp, A. (2007). *Farklı anne-baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İnci, M.A. & Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. Özel sayı*, 1-9.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). *Çocuk ruh sağlığıyla ilgili kuramlar*. Y. Aydoğan, & Gg. Gültekin Akduman (Ed.) içinde, *Çocuk Ruh Sağlığı* (s. 25-40). Ankara: Eğiten.

- Kırman, A. & Doğan, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 28-49.
- McFarland, A.L, Hammond, D. E., Zajicek, J. M. & Waliczek, T. M. (2011). Growing minds: the development of an instrument to measure parental attitude toward nature and their child's outdoor recreation, *Horttechnology*, 21 (2), 225-229.
- Noah, A. O., K., Aromolaran, A. B. & Odunaro, K. S. (2015). Parents' attitude towards academic performance of their children: implications for societal development. *International Journal of Research in Humanities and Social Studies*, 2 (1), 22-27.
- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5 (4), 420-440.
- Özbey, S. (2015). *Çocuklarda uyum ve davranış problemleri*. Aydoğan, Y. & Gültekin Akduman, G. (Ed.), *Çocuk ruh sağlığı* (s. 173-188) içinde. Ankara: Eğiten Kitap.
- Öztürk, N., Kutlu, M. & Atlı, A. (2011). Anne baba tutumlarının ergenlerin karar verme stratejileri üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 45-64.
- Özyürek, A. (2017a). *Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeklerinin Geliştirilmesi*. Karabük Üniversitesi BAP tarafından desteklenen KBÜ-BAP-16/1-KP-073 no'lu proje.
- Özyürek, A. (2017b). İlkokul dönemi çocuğa sahip anne-babalara yönelik "eşlerin çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirme ölçeği" geliştirme çalışması. *1.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu (ISSAS) Bildiri Tam Metin Kitabı* (ss.39-45). 21-23 Eylül 2017, Nevşehir.
- Rodriguez, M. C. (2003). Parental discipline and abuse potential affects on child depression, anxiety and attributions. *Journal of Marriage and Family*, 65 (Nov.), 809-817.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atli, S. & Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne-baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 972-991.
- Şanlı, D. & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerinde kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8 (4), 240-246.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu (e-kitap). http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Ölçek_Hazırlama_Kılavuzu adresinden erişilmiştir.
- Yağmurlu, B., Çıtlak, B., Dost, A. & Leyendecker, B. (2009). Türk annelerin çocuk sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlemlenen farklılıklar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 1-15.
- Yıldız Çiçekler, C. & Alakoç Pirpir, D. (2015). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocukların benlik kavramlarının

incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 491-500.

Yüksek Usta, S. (2014). *Okul öncesi dönem çocuklarda davranış problemlerinin anne-çocuk ve öğretmen çocuk ilişkileri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

SUMMARY

Parents' attitudes towards their children affect the individual from the prenatal period and shape the individual's postnatal life. Parental attitudes have a strong impact on children, and perhaps the most significant impact is on the development of children's attitudes. Parenting attitudes can be described as a tendency to behave positively or negatively towards the child. Parenting attitudes can be categorized as democratic attitudes such as trust-building tolerant attitudes and negative attitudes such as over-oppressive and authoritarian, unstable-inconsistent, over-tolerant and imprecise, indifferent and overly protective attitudes. Individuals' views on a particular issue can also affect their attitudes and behavior. Attitudes are the reactions of individuals to the events and community based on their views. It is easy to recognize the views; however, it is difficult to recognize attitudes. The present study aimed to determine whether the views and attitudes of parents with primary school age children on parenting differed based on their ages and occupations and whether there was a significant difference between their views and attitudes towards parenting.

Study findings suggested that the views of 26-30 years old mothers on parenting were more negative when compared to 41-45 years old mothers and 31-35 years old fathers were more tolerant when compared to other groups. There was a significant difference between the parents' education level and their attitudes towards parenting and between the fathers' education level and parenting attitudes. It was found that the views of mothers with an undergraduate degree on parenting were more positive and that the over-tolerant parenting attitudes of fathers with primary and junior high school degrees were higher. It was determined that as the parents' democratic attitudes towards their children increase, views that their spouse is democratic towards their children increase as well. As the fathers' oppressive and authoritarian attitudes towards their children increase, their democratic attitudes towards the child decrease according to their wives. In other words, when parents state that their attitudes are democratic towards their children, their spouses share the same view, and when the fathers state that their attitudes towards their children are oppressive and authoritarian, their spouses also consider their attitudes as less democratic. As the fathers consider their attitudes as overly tolerant towards their children, it was determined that their wives consider their spouses as both oppressive and authoritarian as well as overly tolerant. As the democratic attitudes of mothers increased, it was determined that their spouses considered their attitudes as less overly tolerant towards their children. As the oppressive and authoritarian and over-tolerant attitudes of mothers increase, their spouses also find their attitudes as oppressive and authoritarian or over-tolerant.

In conclusion, it was determined that the age factor was effective on the parenting views of the parents and parenting attitudes of the fathers. The occupation factor was determined to have an impact on the parenting views and attitudes of the fathers. It was determined that the education level influenced parenting views of the parents and fathers' over-tolerant attitudes on parenting. The study findings demonstrated that parents' assessments on parenting views and attitudes were correlated with the assessments of the other spouse about the views and attitudes of the second spouse on parenting. The results were discussed based on the findings of other studies in the literature.